ผลกระทบของการบังคับใช้มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของจังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิง ในเขตอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

Impact of enforcement of coronavirus disease 2019 (COVID-19) prevention and control measures of Kalasin Province towards occupations in entertainment venues in Mueang Kalasin District Kalasin Province

[Received: May 1, 2026; Revised: May 26, 2026; Accepted: May 28, 2026]

เมวิกา หาญอาษา
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการเมืองการปกครอง
วิทยาลัยการเมืองการปกครอง
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maewika Hanarsa
Master of Political Science
Politics and Government Program
Mahasarakham University

วนิดา พรมหล้า
สาขาวิชาการเมืองการปกครอง
วิทยาลัยการเมืองการปกครอง
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Wanida Phomlha
Politics and Government Program,
College of Politics and Government,
Mahasarakham University

CORRESPONDING AUTHOR
Wanida Phomlha, Politics and Government Program, College of Politics and Government, Mahasarakham University, Thailand. E-mail: wanida.ph@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรการป้องกันและควบคุมโรค COVID-19 ของจังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิงในเขตอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างคือผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิงในเขตอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 83 คน จากสถานบันเทิง จำนวน 3 แห่ง และการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 6 คน จากร้านตะวันแดง มหาชน กาฬสินธุ์ ห้องอาหารกุฉินารายณ์ และบ้านกรู คลับแอนด์บาร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลวิจัยพบว่า ระดับผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.56, S.D. = 0.35) โดยมิติที่ได้รับผลกระทบสูงสุด คือ ด้านเศรษฐกิจ รองลงมา คือ ด้านสังคม และด้านการบังคับใช้กฎหมาย ตามลำดับ และผลจากการวิเคราะห์เชิงคุณภาพยังสะท้อนให้เห็นว่า แม้จะมีการยกเลิกมาตรการไปแล้ว แต่ผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิงยังคงได้รับผลกระทบสืบเนื่องทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ภาครัฐควรนำผลกระทบที่เกิดขึ้นไปใช้เป็นข้อมูลในกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะและการจัดการภาวะวิกฤตในอนาคต รวมถึงการออกแบบมาตรการเยียวยาที่ครอบคลุมทุกกลุ่มอาชีพอย่างทั่วถึง เข้าถึงง่าย รวดเร็ว และตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นธรรมทางสังคม เพื่อให้นโยบายของรัฐสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้รับการยอมรับจากประชาชนอย่างถ้วนหน้า

คำสำคัญ: COVID-19; มาตรการป้องกันโรค; สถานบันเทิง; จังหวัดกาฬสินธุ์; ผลกระทบทางเศรษฐกิจ

Abstract

This study aims to investigate the impacts of enforcing COVID-19 prevention and control measures on occupational workers in entertainment venues within Mueang Kalasin District, Kalasin Province. A mixed-methods research design, encompassing both quantitative and qualitative approaches, was employed. The sample consisted of occupational workers in entertainment venues located in Mueang Kalasin District. The research instruments included questionnaires administered to 83 respondents from three entertainment venues, alongside in-depth interviews conducted with six key informants from Tawan Daeng Mahason Kalasin, Kuchinarai Restaurant, and Ban Kru Club and Bar. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The findings revealed that the overall impact of enforcing the COVID-19 prevention and control measures was at a high level ($\bar{X}$ = 3.56, S.D. = 0.35). The economic dimension experienced the highest level of impact, followed by the social and law enforcement dimensions, respectively. Furthermore, the qualitative analysis indicated that despite the revocation of these measures, entertainment venue workers continue to face lingering economic consequences. Therefore, the government sector should utilize these findings as essential data for future public policy formulation and crisis management. This includes designing remedial measures that are comprehensive across all occupational groups, easily accessible, prompt, and grounded in the principle of social equity. Such approaches will ensure that state policies can be implemented effectively and gain universal public acceptance.

Keywords: COVID-19; Disease Prevention Measures; Entertainment Venues; Kalasin Province; Economic Impact

บทนำ

การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เกิดขึ้นครั้งแรกในนครอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน ในช่วงเดือนธันวาคม 2562 ต่อมาองค์การอนามัยโลกได้ออกมาระบุว่าไวรัสชนิดดังกล่าว คือ SARS-CoV-2 เรียกว่า COVID-19 (ย่อมาจาก CO แทน corona, VI แทน virus, D แทน disease และ 19 แทน 2019) และได้ออกประกาศชื่ออย่างเป็นทางการที่ใช้เรียกโรคทางเดินหายใจที่เกิดจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 โดยการแพร่เชื้อจากคนสู่คน ผ่านละอองฝอยขนาดเล็ก (aerosol) ซึ่งต่อมาได้ถูกประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of International Concern – PHEIC) (กรมควบคุมโรค, 2564) สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ซึ่งเป็นโรคระบาดที่ยังไม่มียารักษาและแพร่ระบาดไปอย่างรวดเร็วในทั่วโลก ส่งผลให้รัฐบาลในหลายประเทศมีการบังคับใช้มาตรการในการควบคุมการแพร่ระบาดอย่างเข้มงวด เช่น การปิดเมือง ล็อกดาวน์ ห้ามการเดินทางเข้า-ออกประเทศ รวมถึงการเว้นระยะห่างทางสังคม ซึ่งผลที่ตามมาจากการบังคับใช้มาตรการคุมเข้มดังกล่าวส่งผลให้เกิดการถดถอยและหยุดชะงักของเศรษฐกิจ ภาคธุรกิจต่าง ๆ ภาคการบริการ ภาคอุตสาหกรรม ได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก จากผลการประเมินขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization-ILO) เกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการแพร่ระบาดดังกล่าวพบว่า มีแรงงานทั่วโลกกว่า 25 ล้านคน ได้รับผลกระทบ โดยสาขาอาชีพหลักที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด ได้แก่ สาขาการบริการ สาขาการท่องเที่ยว สาขาการค้าปลีก (ILO, 2020a) นอกจากนั้นยังส่งผลกระทบเป็นวงกว้างต่อตลาดแรงงานอื่น ๆ อีกมากมาย (ILO, 2020b)

เมื่อเกิดการระบาดในประเทศไทย นายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) และมีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร โดยมีผลบังคับใช้ทั่วประเทศ ตั้งแต่วันที่ 26 มีนาคม 2563 จนถึงวันที่ 30 เมษายน 2563 และต่อมาได้มีการขยายระยะเวลาการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักรออกไปตามสถานการณ์การแพร่ระบาดที่เกิดขึ้น จำนวนทั้งสิ้น 19 ฉบับ ซึ่งมีระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 26 มีนาคม 2563 จนถึงวันที่ 30 กันยายน 2565 และข้อกำหนดออกตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ฉบับที่ 1 ถึง ฉบับที่ 47 ซึ่งตั้งแต่ฉบับที่ 15 จนถึง ฉบับที่ 47 ระหว่างวันที่ 25 ธันวาคม 2563 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2565 กำหนดให้มีการปิดสถานที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาด ได้แก่ สถานบริการ สถานประกอบการที่มีลักษณะคล้ายสถานบริการ ผับ บาร์ คาราโอเกะ จนกระทั่งเมื่อวันที่ 29 กันยายน 2565 จึงได้มีประกาศเรื่องยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร

จากมาตรการสั่งปิดสถานที่ที่มีความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดดังกล่าวข้างต้น ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีการรวมกลุ่มของผู้คนจำนวนมากในพื้นที่จำกัด กลุ่มผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับสถานบันเทิงในยามค่ำคืนจึงเป็นหนึ่งในกลุ่มแรงงานที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากมาตรการดังกล่าว เนื่องจากเป็นอาชีพที่ต้องพึ่งพาการเปิดให้บริการของสถานบันเทิงเป็นหลัก และแรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานนอกระบบที่ได้รับค่าจ้างรายวัน เมื่อสถานบันเทิงถูกสั่งปิดโดยไม่มีกำหนดเวลาที่แน่นอน ส่งผลให้บุคคลเหล่านี้ขาดรายได้ ขาดความมั่นคงในการดำรงชีพ และตกอยู่ในภาวะว่างงานเป็นระยะเวลานาน

จังหวัดกาฬสินธุ์เป็นจังหวัดแรก ๆ ที่พบผู้ติดเชื้อโควิด-19 นับตั้งแต่มีการระบาดในระลอกแรก จังหวัดกาฬสินธุ์ได้มีประกาศคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดกาฬสินธุ์ ฉบับที่ 2/2563 ลงวันที่ 20 มีนาคม 2563 เรื่อง มาตรการการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีคำสั่งให้ปิดสถานบริการแห่งพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 3 (4) ได้แก่ ตะวันแดง กาฬสินธุ์ ไฮคลาสคาเฟ่ ซิลล์คาราโอเกะ บ้านกรู คลับ แอนด์บาร์ สวนอาหารแคนใหญ่ สวนอาหารเปียโนคลาสสิค ตามมาตรา 3 (5) ได้แก่ ไฮคลาส ไฮคลาสภัตตาคาร และห้องอาหารกุฉินารายณ์ และสถานประกอบการที่มีลักษณะคล้ายสถานบริการ สถานที่ที่มีอาหาร สุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จำหน่าย (ศูนย์อำนวยการต้านโรคโควิด-19 จังหวัดกาฬสินธุ์, 2563) รวมระยะเวลากว่า 1 ปี ซึ่งยาวนานกว่ากิจการประเภทอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานบันเทิงในเขตอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นศูนย์กลางสถานบันเทิงของจังหวัด อันเป็นแหล่งรายได้และแหล่งจ้างงานที่สำคัญในระดับพื้นที่ การบังคับใช้มาตรการดังกล่าวจึงไม่เพียงส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบอาชีพโดยตรงเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่โดยรวมอีกด้วย

แม้ในปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จะคลี่คลายลง และมีการผ่อนคลายมาตรการ รวมถึงอนุญาตให้สถานบันเทิงกลับมาเปิดให้บริการได้ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2565 เป็นต้นไป แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากมาตรการควบคุมโรคในช่วงที่ผ่านมา ยังคงส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่และความมั่นคงทางเศรษฐกิจของผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับสถานบันเทิงอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังมีความเป็นไปได้ที่อาจเกิดการระบาดของโรคอุบัติใหม่หรือการกลายพันธุ์ของโรคเดิมในอนาคต ซึ่งอาจทำให้ภาครัฐต้องกลับมาใช้มาตรการควบคุมที่เข้มงวดอีกครั้ง

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต่อผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิง พื้นที่อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้งในช่วงการล็อกดาวน์และช่วงหลังการคลายล็อกดาวน์ เพื่อสะท้อนให้เห็นผลกระทบเชิงเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นจริงในระดับพื้นที่ อันจะเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับภาครัฐและผู้กำหนดนโยบายในการเตรียมความพร้อมวางแนวทางการช่วยเหลือเยียวยาแรงงานนอกระบบ และกำหนดมาตรการที่เหมาะสมในการรับมือกับวิกฤตด้านสาธารณสุขที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการคุ้มครองสุขภาพของประชาชนและความมั่นคงในการดำรงชีพของประชาชนเป็นสำคัญ เช่น การขึ้นทะเบียนแรงงานนอกระบบ เพื่อให้ภาครัฐมีฐานข้อมูลนักดนตรีหรือพนักงานบริการที่ชัดเจนเพื่อให้จ่ายเงินเยียวยาได้ทันที โดยไม่ต้องรอการพิสูจน์สิทธิ์ หรือมีกองทุนเยียวยาเฉพาะหน้า สำหรับกลุ่มอาชีพที่มีความเสี่ยงสูงที่จะถูกสั่งปิดเป็นอันดับแรกเมื่อเกิดวิกฤต เป็นต้น

คำถามการวิจัย

การบังคับใช้มาตรการป้องกันและควบคุมโรค COVID-19 ของจังหวัดกาฬสินธุ์ ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิงในเขตอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ ในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการบังคับใช้กฎหมาย อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่า การบังคับใช้มาตรการป้องกันและควบคุมโรค COVID-19 ของจังหวัดกาฬสินธุ์ ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิงในเขตอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ ในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการบังคับใช้กฎหมาย อย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของจังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับสถานบันเทิงในเขตพื้นที่อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการบังคับใช้กฎหมาย

ขอบเขตด้านประชาการและพื้นที่

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยจากผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิงในเขตอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเปิดบริการในช่วงที่มีการประกาศใช้มาตรการควบคุมโรคระหว่างปี พ.ศ. 2565 – 2566 ประกอบด้วย 1) ตะวันแดง มหาชน กาฬสินธุ์ 2) ห้องอาหารกุฉินารายณ์ และ 3) บ้านกรูคลับ แอนด์บาร์

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ทำการวิจัยและเก็บข้อมูลในช่วงเดือนเมษายน 2565 ถึงเดือนกรกฎาคม 2566 ซึ่งเป็นช่วงปลายของการบังคับใช้มาตรการและหลังผ่อนคลายมาตรการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. หน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เช่น จังหวัดกาฬสินธุ์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงแรงงาน ทราบถึงผลกระทบที่แท้จริงและช่องว่างของการเยียวยา เพื่อนำไปปรับปรุงแผนเผชิญเหตุในอนาคต

2. ข้อมูลและผลการศึกษาที่ได้จากงานวิจัยชิ้นนี้ จะเป็นประโยชน์เชิงวิชาการ เป็นการขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับแรงงานนอกระบบในบริบทของสถานบันเทิง ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความเฉพาะตัวสูง และเป็นการประยุกต์ใช้ทฤษฎีกลไกรัฐ (Althusser) ในการอธิบายปรากฏการณ์ด้านสาธารณสุข

3. ได้ข้อมูลเชิงลึกจากกลุ่มผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิง ซึ่งได้รับผลกระทบจากการนำนโยบายและมาตรการป้องกันควบคุมโรคของรัฐไปปฏิบัติ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันทบทวนมาตรการและกำหนดมาตรการให้ครอบคลุมทุกกลุ่มอาชีพมากยิ่งขึ้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สถานบันเทิง หมายถึง สถานที่ที่มีการจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้กับผู้มาใช้บริการ โดยการอนุญาตให้มีการนั่งดื่มภายในร้าน มีการแสดงดนตรีสด หรือคอนเสิร์ต รวมถึงการเปิดเพลงให้แก่ผู้มาใช้บริการได้รับชมรับฟัง โดยผู้มาใช้บริการสามารถเต้นหรือแสดงอากัปกิริยาร่วมกับการแสดงนั้นได้

2. ผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิง หมายถึง บุคคลที่ทำงานในสถานบันเทิง เช่น ผู้จัดการ ผู้ดูแลร้าน นักร้อง นักดนตรี แดนซ์เซอร์ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย พนักงานเสิร์ฟ กุ๊ก กัปตัน พนักงานต้อนรับ บาร์น้ำ แคชเชียร์ เป็นต้น

3. มาตรการป้องกันและควบคุมโรค COVID-19 ของจังหวัดกาฬสินธุ์ หมายถึง ประกาศหรือคำสั่งของคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดกาฬสินธุ์ที่ส่งผลต่อการปิดหรือจำกัดการดำเนินกิจการสถานบันเทิง

4. ผลกระทบของการบังคับใช้มาตรการ หมายถึง ผลจากการบังคับใช้มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของจังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิง พื้นที่อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการบังคับใช้กฎหมาย

5. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในทางลบต่อฐานะทางการเงินของผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิง อันเป็นผลมาจากการปิดสถานประกอบการหรือจำกัดเวลาให้บริการ ซึ่งวัดจากรายได้ที่ลดลง หนี้สินที่เพิ่มขึ้น และภาระค่าใช้จ่ายในการครองชีพที่สูงขึ้น

6. ผลกระทบด้านสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับวิถีการดำเนินชีวิตประจำวัน ความสัมพันธ์ในครอบครัว และภาวะสุขภาพจิตของผู้ประกอบอาชีพ รวมถึงการเปลี่ยนสายงานหรือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ชีวิตเพื่อความอยู่รอด

7. ผลกระทบด้านการบังคับใช้กฎหมาย หมายถึง การเข้าถึงมาตรการช่วยเหลือและเงินเยียวยาจากภาครัฐ ความรู้สึกต่อความเป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ และความมั่นคงในอาชีพภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉิน

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเรื่องผลกระทบ

ดาย (Dye. 1982 อ้างถึงใน พิเชษฐ์ คนซื่อ. 2557) ได้ให้ความหมายของผลกระทบว่า หมายถึง การแยกแยะปัญหาของสังคมเพื่อให้ทราบถึงองค์ประกอบอันเป็นธรรมชาติและที่เป็นปัญหา รวมถึงการสืบสาวหาสาเหตุของปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้น ตลอดจนการเสนอวิธีแก้ไขปัญหาได้ โดยแบ่งผลกระทบตามแง่มุมเนื้อหา อาจแบ่งออกได้เป็นผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบทางด้านสังคม ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม และผลกระทบด้านการบังคับใช้กฎหมาย

2. ทฤษฎี “อุดมการณ์และกลไกของรัฐทางอุดมการณ์” (ideology and ideological state apparatuses)

Louis Althusser ได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมจากแนวความคิดอุดมการณ์ของ Marx และแบ่งกลไกรัฐออกได้เป็น 2 ประเภท คือ กลไกรัฐทางด้านการปราบปรามกดขี่ (repressive state power) เป็นกลไกรัฐส่วนที่ทำหน้าที่ใช้ความรุนแรง คำจำกัดความของความรุนแรงนั้นอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งมิได้ถูกจำกัดเฉพาะความรุนแรงที่เกิดขึ้นทางกายภาพ แต่รวมไปถึงการกดขี่ที่เกิดขึ้นด้วย และกลไกรัฐทางด้านอุดมการณ์ (ideological state apparatus) เป็นการมุ่งใช้อุดมการณ์เป็นเครื่องมือสำคัญแทนการใช้ความรุนแรงหรือการใช้กลไกรัฐด้านการปราบปรามกดขี่ Althusser ชี้ให้เห็นว่ากลไกรัฐทางอุดมการณ์ที่สำคัญที่สุดในรัฐสมัยใหม่ คือโรงเรียน ซึ่งเป็นสถาบันที่ปลูกฝังสิ่งเหล่านั้นทางอ้อมผ่านทางการเรียนการสอนในทางวิชาการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนกำหนด เพื่อให้เยาวชนซึมซับการปลูกฝังสิ่งเหล่านั้น นอกจากนั้น สถาบันอื่น ๆ เช่น สถาบันศาสนา สถาบันครอบครัว สถาบันกฎหมาย สถาบันทางการเมือง สถาบันสหภาพแรงงาน สถาบันการสื่อสาร และสถาบันทางวัฒนธรรม ล้วนเป็นเครื่องมือสำคัญที่รัฐใช้เป็นเครื่องมือในการปลูกฝังอุดมการณ์รูปแบบต่าง ๆ นอกเหนือจากการใช้กำลังความรุนแรง ทั้งนี้ ความแตกต่างระหว่างกลไกรัฐทั้งสองด้านสามารถอธิบายได้ในหลายมิติ เช่น กลไกรัฐด้านการปราบปรามกดขี่มีความเป็นเอกภาพอยู่ร่วมกันเป็นหนึ่ง จึงแตกต่างจากกลไกรัฐทางด้านอุดมการณ์ซึ่งมีความหลายหลายจนไม่สามารถคาดเดาขอบเขตและการมีอยู่จริงหรือไม่ หรือการอธิบายในมิติด้านการใช้ความรุนแรง ซึ่งกลไกรัฐด้านการปราบปรามกดขี่มีการใช้ความรุนแรง ตรงกันข้ามกับกลไกรัฐทางด้านอุดมการณ์ มีการใช้อุดมการณ์เป็นเครื่องมือสำคัญโดยไม่มีการใช้ความรุนแรง ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว การกระทำใด ๆ ในทางการปกครองของรัฐมักจะใช้กลไกทั้งสองร่วมกันไป แต่มักจะมีการใช้กลไกรัฐด้านการปราบปรามกดขี่เป็นหลักและใช้กลไกรัฐทางด้านอุดมการณ์เป็นรอง แต่หากมีการดำเนินนโยบายภายใต้อุดมการณ์แบบที่ผู้ปกครองได้กำหนดไว้ได้สำเร็จก็จะสามารถยึดอำนาจรัฐได้อย่างเปิดเผย พร้อมมีอำนาจการปราบปรามในกำมือ (วีรญา กังวานเจิดสุข, 2019)

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวกับผลกระทบทางเศรษฐกิจ

ธิดาพร สันดี (2564) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ผลกระทบและการปรับตัวในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ในกลุ่มอาชีพนักดนตรี ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก จำนวน 6 ท่าน โดยผลการวิจัยพบว่า นักดนตรีได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด 19 ในด้านการทำงาน การดำรงชีวิต ความเป็นอยู่โดยเฉพาะภาระค่าใช้จ่าย และต้องปรับตัวในวิถีชีวิตแบบใหม่ ซึ่งผลกระทบด้านรายได้ที่ลดลงเป็นประเด็นหลัก จากการปิดสถานบันเทิงหรือปิดกิจการในสถานที่ที่นักดนตรีไปทำงาน การว่างงานของนักดนตรีทำให้ขาดรายได้หรือรายได้ไม่เพียงพอในการดำรงชีวิตต้องหางานเพิ่ม หรือสร้างอาชีพเสริมอื่น เรียกว่าอาชีพที่สอง เช่น อาชีพขนส่งอาหารเดลิเวอรี่ ครูสอนดนตรี ผู้ช่วยผู้จัดการร้านอาหาร และเกิดการเปลี่ยนเวลาการทำงานจากกลางคืนเป็นกลางวันเป็นการทำงานที่บ้าน (Work From Home) เช่น การทำงานลงเสียงดนตรี และโฆษณา การแต่งเพลง การแสดงดนตรีผ่านทางสื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก การประชุมผ่านโปรแกรมซูม เป็นต้น

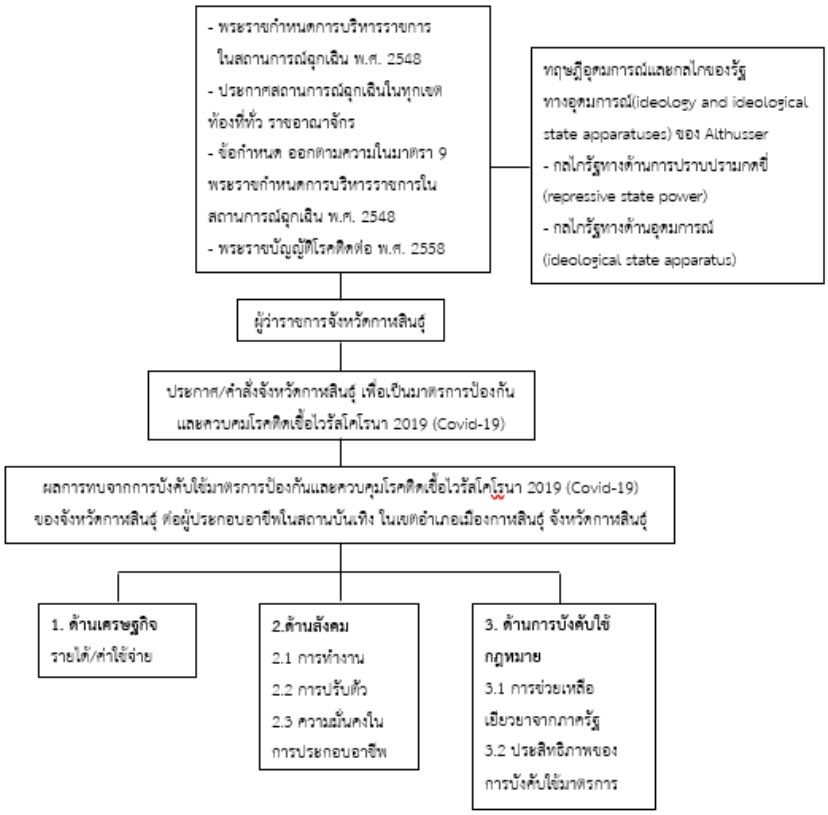
ทยากร สุวรรณภูมิ และปราการ ใจดี (2564) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ผลกระทบโควิด 19 ต่ออาชีพนักดนตรีกลางคืนในจังหวัดเชียงใหม่และลำปาง ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยพบว่าผลกระทบจากโควิด 19 ที่เกิดขึ้นได้ซ้ำเติมให้เกิดความยากลำบากในการประกอบอาชีพนักดนตรีกลางคืน เนื่องจากเมื่อเกิดภาวะโรคระบาดโควิด 19 ทำให้อาชีพนักดนตรีกลางคืนเป็นซึ่งกลุ่มอาชีพหนึ่งในประเทศไทยที่ถูกเลิกจ้าง เพราะสถานบันเทิงถูกสั่งปิดและบางแห่งมีการปิดชั่วคราวเพื่อแก้ปัญหาการระบาดของโรคโควิด 19 ไม่ให้แพร่กระจายเพิ่มมากขึ้น ทำให้นักดนตรีที่เคยมีรายได้หลักจากการเล่นดนตรีกลางคืนเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว เมื่อเกิดโรคระบาดและมีการประกาศเคอร์ฟิว ส่งผลให้รายได้ในการดูแลครอบครัว ลดลง นักดนตรีบางคนถึงกับจำเป็นจะต้องนำเครื่องดนตรีของตนไปขายหรือจำนำเปลี่ยนเป็นตัวเงินเพื่อนำมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวันและบางคนต้องเปลี่ยนอาชีพ นอกจากนี้ เมื่อสถานบันเทิงถูกปิด นักดนตรีถูกเลิกจ้าง พนักงานบริการก็ถูกเลิกจ้างด้วยเช่นกัน โดยบางคนเป็นนักศึกษามาทำงานพิเศษหารายได้เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระครอบครัว รวมถึงอาชีพแม่บ้าน พนักงานล้างงาน พนักงานทำความสะอาด ผู้จัดรายการประกอบเพลง (DJ) และผู้ควบคุมเครื่องเสียง กลุ่มคนเหล่านี้ต้องกลายเป็นผู้ตกงาน ในยามวิกฤติโควิด 19 จากการสัมภาษณ์ผู้ที่ทำงานในการเช่าเครื่องเสียงพบว่า ผู้รับจ้างบริการให้เช่าเครื่องเสียงถูกยกเลิกงานทั้งหมด จนต้องนำเครื่องเสียงไปขายเพื่อนำเงินมาใช้จ่ายในครอบครัว นอกจากนั้น ยังส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบอาชีพค้าขายที่ใช้พื้นที่หน้าร้านอาหารในการขายของ เช่น รถปลาหมึกย่าง รถขนมจีบซาลาเปา รถขายลูกชิ้น หาบเร่แผงลอยต่าง ๆ ล้วนได้รับผลกระทบจากวิกฤติโควิดที่นำไปสู่การปิดร้านอาหารและสถานบันเทิงชั่วคราวด้วยเช่นกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวกับผลกระทบทางสังคม

เสาวลักษม์ กิตติประภัสร์ และคณะ (2563) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบทางสังคมจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และวิกฤตเศรษฐกิจ ซึ่งการวิจัยพบว่าการกำหนดนโยบายด้านสาธารณสุขเพื่อรับมือกับโควิด-19 และลดการแพร่ระบาดของโรค ด้วยการใช้พระราชกำหนดฉุกเฉินทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2563 ซึ่งมีการห้ามการเดินทาง และบังคับใช้เคอร์ฟิว รวมไปถึงการปิดห้างสรรพสินค้า สถานที่สาธารณะ สถานประกอบการที่มีความเสี่ยงสูงต่อการแพร่กระจายโรคไวรัสโควิด 19 การบังคับใช้มาตรการดังกล่าวส่งผลกระทบทั้งทางตรงทางอ้อมต่อประชาชน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และความมั่นคงในชีวิต โดยมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคมและการล็อกดาวน์ ปิดสถานที่ต่าง ๆ ทำให้เกิดการหยุดชะงักของเศรษฐกิจและส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการ ผู้ค้ารายย่อย และลูกจ้างแรงงานนอกระบบจำนวนมาก ทำให้เกิดการตกงาน ผลการศึกษาพบว่าการระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 หรือ โควิด-19 มีผลกระทบต่อผู้มีรายได้น้อยและคนจนมาก โดยเฉพาะในช่วงที่มีการล็อกดาวน์ที่มีผลกระทบมากที่สุด และเมื่อหลังจากมีการคลายล็อกดาวน์แล้ว ผลกระทบยังคงอยู่ไม่ว่าจะเป็นการลดลงของรายได้ การตกเกณฑ์เป็นคนจนใหม่ การตกงาน การเป็นหนี้ต่าง ๆ ไม่มีแนวโน้มว่าจะกลับไปเป็นเหมือนเดิมระดับก่อนที่มีการระบาดก่อนการล็อกดาวน์ได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

เมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) รัฐบาลไทยได้ใช้อำนาจผ่านกลไกรัฐทางด้านการปราบปรามกดขี่ (repressive state power) ด้วยการออกมาตรการที่เข้มงวดและเร่งด่วน เพื่อควบคุมมิให้โรคแพร่ระบาดออกไปในวงกว้าง โดยประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ออกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร เพื่อควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่ออันตรายร้ายแรงในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร ซึ่งข้อกำหนดดังกล่าวนำมาสู่มาตรการล็อคดาวน์ หรือการปิดประเทศ หรือปิดเมือง นอกไปจากนั้นแล้ว ข้อกำหนดดังกล่าวยังกำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดในแต่ละพื้นที่มีอำนาจตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 โดยมีอำนาจในการสั่งปิดสถานที่ต่าง ๆ ที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรคได้ นอกจากนั้น รัฐบาลยังใช้กลไกทางด้านอุดมการณ์ (ideological state apparatus) โดยการสร้างชุดความคิด การปลูกฝังค่านิยม หรือการรณรงค์ เพื่อให้นโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ ถูกขับเคลื่อนในรูปของข้อมูลข่าวสาร วัฒนธรรม และโรงเรียน เพื่อให้แทรกซึมเข้าไปอยู่ชุดความคิดและจิตสำนึกของประชาชน เมื่อพิจารณาผลกระทบจากการดำเนินนโยบายของรัฐตามแนวคิดเรื่องผลกระทบของดาย (Dye, 1982) สามารถจำแนกออกเป็นหลายมิติ ได้แก่ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านการบริหาร ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านกายภาพ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนในระดับปัจเจกและชุมชน จึงเลือกพิจารณาเฉพาะผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านกายภาพ ซึ่งในบริบทของการศึกษานี้ผู้วิจัยเรียกว่า ผลกระทบด้านการบังคับใช้กฎหมาย อันเป็นผลโดยตรงจากการดำเนินนโยบายควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิง พื้นที่อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ถูกสั่งให้ปิดตามประกาศคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดกาฬสินธุ์ ฉบับที่ 2/2563 ลงวันที่ 20 มีนาคม 2563 จำนวน 3 แห่ง รวมทั้งสิ้น 105 คน โดยแบ่งเป็น (1) ร้านตะวันแดง มหาซน กาฬสินธุ์ จำนวน 69 คน (2) ห้องอาหารกุฉินารายณ์ จำนวน 10 คน และ (3) บ้านกรู คลับ แอนด์บาร์ จำนวน 26 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณตามหลักของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 83 คน

กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ คือ ผู้ประกอบอาชีพในแต่ละสถานบันเทิง จำนวน 3 แห่ง แห่งละ 2 คน รวม 6 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเดียวกันกับการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล

3. วิธีการและเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาทฤษฎี แนวความคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และมีค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.81 โดยแบ่งเนื้อหาของแบบสอบถามออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ก่อนและหลังการบังคับใช้มาตรการ ลักษณะของอาชีพเกี่ยวกับสถานบันเทิงเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริม การประกอบอาชีพเกี่ยวกับสถานบันเทิงในปัจจุบัน สิทธิประกันสังคม และการได้รับความช่วยเหลือเยียวยาจากภาครัฐ

ส่วนที่ 2 ผลกระทบของการบังคับใช้มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของจังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิง แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการบังคับใช้กฎหมาย

3.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) เพื่อสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกถึงเรื่องผลกระทบของการบังคับใช้มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของจังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิงในเขตอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับสถานบันเทิงในพื้นที่อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จากสถานบันเทิง จำนวน 3 แห่ง (1) ร้านตะวันแดง มหาซน กาฬสินธุ์ (2) ห้องอาหารกุฉินารายณ์
(3) บ้านกรู คลับ แอนด์บาร์ ตอบแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและความคิดเห็นต่อผลกระทบของการบังคับใช้มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของจังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิง ในแต่ละด้าน รวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้วิธีการจดบันทึก รวบรวมข้อมูลทั้งหมด โดยใช้คำถามปลายเปิด (Open-end questions)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็น โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่การบรรยายผลการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

1. นำข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้องจากการถอดเทป

2. อ่านวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของการบังคับใช้มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของจังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิงในเขตอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

3. หลังจากอ่านข้อมูลที่สัมภาษณ์แล้ว นำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดเห็น และความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของการบังคับใช้มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของจังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิงในเขตอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

4. ผู้วิจัยจัดประเด็นย่อยมารวบรวมเป็นกลุ่มเรื่องเดียวกัน เขียนอธิบายประเด็นเป็นความเรียงให้มีความต่อเนื่องและกลมกลืน

5. เขียนสรุปรายงานวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 83 คน ในด้านเพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่งอาชีพในสถานบันเทิง รายได้ก่อน-หลังการบังคับใช้มาตรการ ลักษณะของอาชีพ (อาชีพหลักหรืออาชีพรอง) การมีสิทธิประกันสังคม แหล่งที่ให้ความช่วยเหลือในช่วงล็อกดาวน์ การได้รับความช่วยเหลือเยียวยาจากมาตรการของรัฐ การช่วยเหลือเยียวยาที่ต้องการ และผลกระทบที่ได้รับต่อเนื่องหลังจากยกเลิกมาตรการ สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ที่	รายละเอียด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	**ด้านเพศ**		
	1.1 ชาย	48	57.8
	1.2 หญิง	24	28.9
	1.3 ทางเลือก	11	13.3
2	**ด้านอายุ**		
	2.1 ระหว่าง 31 – 40 ปี	35	42.2
	2.2 ระหว่าง 21 – 30 ปี	26	31.3
	2.3 ระหว่าง 41 – 50 ปี	16	19.3
	2.4 น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี	6	7.2

ที่	รายละเอียด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3	**ด้านระดับการศึกษา**		
	3.1 ปริญญาตรี	42	50.6
	3.2 มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6)	19	22.9
	3.3 อื่น ๆ เช่น ปวช. ปวส.	18	21.7
	3.4 มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)	4	4.8
4	**ด้านตำแหน่ง**		
	4.1 พนักงานเสิร์ฟ	39	47.0
	4.2 นักร้อง นักดนตรี แดนเซอร์	26	31.3
	4.3 เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย	9	10.8
	4.4 อื่น ๆ เช่น กุ๊ก ช่างไฟ แม่บ้าน DJ บาร์น้ำ แคชเชียร์	7	8.4
	4.5 ผู้จัดการหรือผู้ดูแลร้าน	2	2.4
5	**ด้านรายได้ก่อนการบังคับใช้มาตรการ**		
	5.1 ระหว่าง 10,001-15,000 บาท	36	43.4
	5.2 น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท	34	41.0
	5.3 ระหว่าง 15,001-20,000 บาท	13	15.7
6	**รายได้หลังการบังคับใช้มาตรการ**		
	6.1 น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท	74	89.2
	6.2 ระหว่าง 10,001-15,000 บาท	9	10.8

ตารางที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ที่	รายละเอียด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
7	**ด้านลักษณะของอาชีพ**		
	7.1 ประกอบอาชีพในสถานบันเทิงเป็นอาชีพหลัก	66	79.5
	7.2 ประกอบอาชีพในสถานบันเทิงเป็นอาชีพเสริม	17	20.5
8	**ด้านการมีสิทธิประกันสังคม**		
	8.1 ไม่มีสิทธิประกันสังคม	62	74.7
	8.2 มีสิทธิประกันสังคม	21	25.3
9	**ด้านแหล่งที่ให้ความช่วยเหลือในช่วงล็อกดาวน์**		
	9.1 ได้รับความช่วยเหลือจากครอบครัว	50	60.2
	9.2 ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาล	33	39.8
10	ด้านการได้รับความช่วยเหลือเยียวยาจากมาตรการของรัฐ		
	10.1 ไม่ได้รับการช่วยเหลือเยียวยาจากมาตรการของรัฐ	37	44.6
	10.2 ได้รับการช่วยเหลือเยียวยาจากโครงการเราไม่ทิ้งกัน	26	31.3

ที่	รายละเอียด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	10.3 ได้รับการช่วยเหลือเยียวยาจากสิทธิประกันสังคม	19	22.9
	10.4 ได้รับการช่วยเหลือเยียวยาจากแหล่งอื่น ๆ	1	1.2
11	**ด้านการช่วยเหลือเยียวยาที่ต้องการ**		
	11.1 ด้านเงินเยียวยา	77	92.8
	11.2 ด้านการมีงานทำ	4	4.8
	11.3 ด้านอื่น ๆ เช่น ด้านอาหาร หรือที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัย	2	2.4
12	**ด้านผลกระทบที่ได้รับต่อเนื่องหลังจากยกเลิกมาตรการ**		
	12.1 รายได้ลดลง	38	45.8
	12.2 ต้องหารายได้เพิ่ม	21	25.3
	12.3 การดำรงชีวิตที่มีความยุ่งยากขึ้น	13	15.7
	12.4 หนี้สินเพิ่มขึ้น	9	10.8
	12.5 การทำงาน	2	2.4

2. ผลการวิเคราะห์ผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของจังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิงในเขตอำเภอเมืองกาฬสินธุ์

2.1 ผลการวิเคราะห์ภาพรวมผลกระทบ

จากการวิเคราะห์ระดับผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 83 คน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.56, S.D. = 0.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถเรียงอันดับผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรการฯ จากมากไปหาน้อย ดังนี้ อันดับที่ 1 ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.34, S.D. = 0.61) อันดับที่ 2 ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.90, S.D. = 0.50) และอันดับที่ 3 ด้านการบังคับใช้กฎหมาย อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2.45, S.D. = 0.47)

2.2 ผลการวิเคราะห์ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ (ด้านรายได้/ค่าใช้จ่าย)

ผลวิจัยเชิงปริมาณ จากการวิเคราะห์ระดับผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 83 คน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.34, S.D. = 0.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามารถเรียงระดับผลกระทบจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบังคับใช้มาตรการทำให้ท่านมีค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพเพิ่มมากขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.58, S.D. = 0.68) รองลงมา คือ การบังคับใช้มาตรการทำให้รายได้ในการดำรงชีพของท่านลดลง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.78) การบังคับใช้มาตรการทำให้ท่านมีค่าใช้จ่ายในการป้องกันตนเองจากโควิด 19 มากขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.49, S.D. = 0.66) และการบังคับใช้มาตรการทำให้ท่านมีหนี้สินมากขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.77, S.D. = 0.96) ตามลำดับ

ผลวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิง จำนวน 6 คน พบว่า การบังคับใช้มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งทำให้สถานบันเทิงถูกสั่งปิด ส่งผลให้พนักงานภายในสถานบันเทิงต้องหยุดงาน ไม่สามารถทำงานได้ เมื่อไม่สามารถทำงานได้ ผลกระทบที่ตามมาก็คือ รายได้ลดลงหรือบางรายไม่มีรายได้ จากที่การทำงานในสถานบันเทิงเป็นอาชีพหลักและบางรายเป็นอาชีพเสริมเป็นที่มาของรายได้ในการเลี้ยงดูครอบครัว จากเดิมในช่วงก่อนที่จะมีการระบาดของโรค ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะได้รับทั้งค่าจ้างเป็นรายเดือนและได้รับทิปจากลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการในสถานบันเทิง ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นและสามารถบริหารเงินหรือมีรายได้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน พอมีการบังคับใช้มาตรการ สถานบันเทิงถูกปิด ส่งผลให้รายได้ในการดำรงชีวิตลดลง อีกทั้งค่าครองชีพที่สูงขึ้นก็ส่งผลกระทบด้วยเช่นกัน ยิ่งไปกว่านั้นแล้ว เมื่อไม่มีรายได้จากการทำงานจึงส่งผลให้ผู้ให้สัมภาษณ์หลายคนต้องนำเงินเก็บออมจากการทำงานออกมาใช้จ่ายเพื่อประคับประคองชีวิต โดยในบางรายก็ต้องมีการกู้เงินนอกระบบ หรือกู้ยืมเงินจากคนรู้จัก เพื่อนำมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ซึ่งทำให้มีหนี้สินเพิ่มขึ้นในช่วงนั้นด้วย และแม้ว่าปัจจุบันได้อนุญาตให้มีการเปิดสถานบันเทิงตามปกติแล้ว แต่รายได้ก็ยังไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย เนื่องจากต้องนำบางส่วนไปชำระหนี้ที่กู้ยืมมาในช่วงที่เกิดสถานการณ์ และปริมาณลูกค้ายังไม่คึกคักเท่ากับช่วงก่อนเกิดสถานการณ์ เนื่องจากผู้เป็นลูกค้าก็ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดเช่นเดียวกัน จึงทำให้ยังไม่ฟื้นตัวทางด้านรายได้ และยังไม่มั่นใจในสถานการณ์ ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญระบุว่า

ผู้สัมภาษณ์คนที่ 1 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2566 กล่าวว่า “พอโควิดมา ผลกระทบที่เกิดขึ้นที่ชัดเจนที่สุดสำหรับพี่ คือ รายได้ลดลงจากเดิมมาก ในช่วงที่มีโควิดเราต้องหยุดงาน ไม่ได้ทำงาน ทำให้ไม่มีรายได้ ดีที่พี่มีอาชีพเสริมเป็นช่างไฟหรือรับจ๊อบพิเศษเป็นรายวัน จึงพอมีรายได้เข้ามาบ้าง”

ผู้สัมภาษณ์ คนที่ 2 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2566 กล่าวว่า “ผมเป็นการ์ดอยู่ที่นี่มา 3-4 ปี ทำเป็นอาชีพเสริม ค่าจ้างวันละ 300 ถ้ารวมกับทิปของลูกค้าก็รายได้ประมาณ 9,000 – 12,000 บาท ต่อเดือน เมื่อรวมกับเงินเดือนประจำที่ทำอยู่ก็มีรายได้ประมาณเดือนละ 25,000 บาท ซึ่งผมก็อยู่ได้อย่างสบาย แต่พอโควิดมาได้รับเงินเดือนจากงานประจำอย่างเดียว ทำให้รายได้ลดลงไม่พอกับค่ารายจ่ายแต่ละเดือน”

2.3 ผลการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสังคม

2.3.1 ด้านการทำงาน

ผลวิจัยเชิงปริมาณ จากการวิเคราะห์ระดับผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 83 คน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.66, S.D. = 0.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามารถเรียงระดับผลกระทบจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบังคับใช้มาตรการทำให้ท่านต้องหยุดกิจการหรือไม่สามารถประกอบอาชีพได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.69, S.D. = 0.56) รองลงมา คือ การบังคับใช้มาตรการทำให้ท่านต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงาน เช่น ต้องสวมหน้ากากอนามัยขณะทำงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.64) การบังคับใช้มาตรการทำให้ท่านต้องเพิ่มขั้นตอนในการทำงาน เช่น ต้องล้างมือด้วยแอลกอฮอล์ ต้องเช็คล้างทำความสะอาดด้วยแอลกอฮอล์ ฯลฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =

4.66, S.D. = 0.68) และการบังคับใช้มาตรการทำให้ท่านต้องทำงานด้วยความระมัดระวัง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.61, S.D. = 0.82) ตามลำดับ

ผลวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิง จำนวน 6 คน พบว่า การบังคับใช้มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยประกาศให้สั่งปิดสถานบันเทิงในเขตพื้นที่อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ ตั้งแต่วันที่ 23 มีนาคม 2563 เป็นต้นมา ส่งผลให้ผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิงต้องหยุดงาน ไม่สามารถทำงานได้ รายได้ในการดำรงชีวิตก็ลดลงไปจนถึงไม่มีรายได้ นอกจากนี้ การบังคับใช้มาตรการยังทำให้พนักงานต้องทำงานด้วยความระมัดระวังมากกว่าสถานการณ์ปกติ รวมถึงลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการ เพื่อป้องกันตนเองจากการติดเชื้อดังกล่าวด้วย ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญระบุว่า

ผู้สัมภาษณ์คนที่ 4 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2566 กล่าวว่า “หนูเป็นนักร้อง พอร้านถูกปิดก็ไม่สามารถไปทำงานได้ นอกจากนั้นแล้ว งานเสริมที่เคยรับนอกจากร้องประจำที่ตะวันแดง เช่น ร้องเพลงในงานแต่งงาน งานบวช รถแห่ต่าง ๆ ก็รับงานไม่ได้ เพราะเขาไม่ให้จัดงาน ช่วงทำงานไม่ได้ก็กลับไปทำการเกษตรที่บ้าน ปลูกผัก เลี้ยงเป็ด รอจนกว่าเขาจะอนุญาตให้เปิดร้าน”

ผู้สัมภาษณ์ คนที่ 3 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2566 กล่าวว่า “หน้ากากอนามัยมันกลายเป็นความเคยชินในการใช้ชีวิตไปแล้ว เป็นอุปกรณ์ที่ต้องพกติดตัวอยู่ตลอดเวลา พอไม่ใส่มันเหมือนขาดอะไรไปบางอย่าง พอไม่ใส่มันทำให้เราเหมือนกับถูกสังคมรังเกียจไปเลย อีดอัดแค่ไหนก็ต้องใส่เพราะกลัว”

2.3.2 ด้านการปรับตัว

ผลวิจัยเชิงปริมาณ จากการวิเคราะห์ระดับผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 83 คน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.86, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามารถเรียงระดับผลกระทบจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบังคับใช้มาตรการทำให้ต้องประกอบอาชีพที่สองหรือประกอบอาชีพเสริมเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.55, S.D. = 0.81) รองลงมา คือ การบังคับใช้มาตรการทำให้ท่านต้องปรับรูปแบบของการทำงาน/ปรับเปลี่ยนรูปแบบของกิจการ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.54, S.D. = 0.91) และการบังคับใช้มาตรการทำให้ท่านต้องปรับเปลี่ยนเวลาการทำงานจากเดิม เช่น ต้องทำงานเพิ่มขึ้น หรือทำงานยาวนานขึ้น เป็นต้น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.51, S.D. = 0.84) ตามลำดับ

ผลวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิง จำนวน 6 คน พบว่า หลังจากเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ส่งผลกระทบให้เกิดการปรับตัวในการทำงาน เช่น ต้องปรับเปลี่ยนเวลาการทำงานจากเดิม ต้องทำงานเพิ่มขึ้น หรือทำงานยาวนานขึ้น ในช่วงที่ร้านได้รับอนุญาตให้เปิดได้ในระหว่างบังคับใช้มาตรการ ต้องปฏิบัติตามระเบียบหรือมาตรการของทางราชการ การเช็ดล้างทำความสะอาดร้านต้องใช้แอลกอฮอล์หรือน้ำยาฆ่าเชื้ออื่น ๆ หรือก่อนที่ลูกค้าจะเข้าร้าน ทำให้ต้องปรับเปลี่ยนเวลาทำงานจากเดิมที่ต้องมาเร็วขึ้น เนื่องจากต้องเพิ่มขั้นตอนในการฉีดพ่นสเปรย์แอลกอฮอล์เพื่อฆ่าเชื้อก่อนเข้าร้าน หรือต้องมีการตรวจวัดอุณหภูมิของลูกค้าก่อนเข้าร้าน นอกจากนี้ การที่สถานบันเทิงถูกสั่งให้ปิดเป็นระยะเวลานาน และไม่มีความชัดเจนด้านเวลา หรือไม่สามารถกำหนดเวลาอนุญาตให้เปิดทำการได้ ส่งผลให้พนักงานหลายคนเริ่มมองหาอาชีพอื่นที่เห็นว่ามีความ

มั่นคงกว่า รวมไปถึงทำงานเสริมนอกจากการทำงานในสถานบันเทิงเพื่อหารายได้เพิ่มเติม และแม้ว่าหลังจากที่สถานบันเทิงได้รับอนุญาตให้เปิดบริการแล้ว ก็เจอกับปัญหาที่ลูกค้าน้อย เพราะยังไม่ค่อยมั่นใจในสถานการณ์ และยังไม่กล้าเที่ยวในช่วงที่ยกเลิกมาตรการในช่วง 1-3 เดือนแรก ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญระบุว่า

ผู้สัมภาษณ์คนที่ 1 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2566 กล่าวว่า “พี่ต้องกำชับให้พนักงานมาเข้างานเร็วขึ้น เพราะมันมีขั้นตอนในการจัดร้านเพิ่มขึ้น ไหนจะต้องมาฉีดพ่นสเปรย์แอลกอฮอล์เพื่อฆ่าเชื้อก่อนเข้าร้าน ต้องแบ่งพนักงานมาตรวจวัดอุณหภูมิของลูกค้าอีก”

ผู้สัมภาษณ์คนที่ 3 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2566 กล่าวว่า “พี่ทำงานอยู่ที่นี่ตั้งแต่ปี 2542 แล้ว ตั้งแต่เริ่มเปิดร้าน พี่ใช้ชีวิตกินนอนที่นี่เป็นเหมือนบ้านไปแล้ว หลังจากมีการปิดสถานบันเทิงตามประกาศของจังหวัด พี่ก็ต้องหยุดงานทันที จากที่เคยได้รับเงินเดือนก็ไม่มีแล้ว โดยปกติพี่จะเป็นคนดูแลทั้ง 3 ร้านเลย ทั้งตะวันแดง ไฮคลาส และไฮคลาสคาเฟ่ แต่อีกสองร้านพอโควิดมาก็ต้องปิดไป พออนุญาตให้เปิดได้ เปิดได้ซักพักก็ไปไม่ไหว ภาระค่าใช้จ่ายเยอะ รายได้ไม่มีแต่ก็ยังต้องจ่ายค่าเช่าตึก เจ้าของเขาเลยตัดสินใจเปิดแค่ตะวันแดง ในช่วงแรกที่กลับมาเปิดเงียบมาก เพราะส่วนใหญ่ลูกค้ายังไม่กล้าเที่ยว ยังกลัวอยู่ แต่ทางร้านก็ต้องประคับประคองร้านไป จะปิดเลยก็ไม่ได้ เพราะสงสารพนักงานหลายคนที่เขาทำงานกับเราและรอจนร้านเปิด ถ้าจะถามถึงผลกระทบที่ได้รับก็คือ ไม่ได้ทำงาน ไม่มีรายได้เลย แถมยังต้องใช้เงินเก็บที่มีอยู่เลี้ยงตัวเอง ทองที่เคยเก็บสะสมเป็น 10 บาท ก็หมดแล้ว สุด ๆ เลย คือบางเดือนมีเงินติดบัญชี 30 บาท ดีที่คุณป้าร้านขายของชำข้าง ๆ ตะวันแดง ที่นับถือกับเหมือนญาติคอยให้ความช่วยเหลือ รายได้ไม่มีแต่ค่าใช้จ่ายก็ยังเดินอยู่”

2.3.3 ด้านความมั่นคงในการประกอบอาชีพ/กิจการ

ผลวิจัยเชิงปริมาณ จากการวิเคราะห์ระดับผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 83 คน พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.18, S.D. = 0.85) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามารถเรียงระดับผลกระทบจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบังคับใช้มาตรการที่ไม่มีการกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนทำให้ไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าจะสามารถกลับมาประกอบอาชีพหรือเปิดกิจการได้เมื่อใด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.23, S.D. = 0.84) และเมื่อมีการบังคับใช้มาตรการที่ไม่มีการกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนทำให้ท่านไม่มีความมั่นคงในอาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.13, S.D. = 0.99) ตามลำดับ

ผลวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิง จำนวน 6 คน พบว่าการปิดสถานบริการในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 เป็นการสั่งปิดที่ไม่มีระยะเวลาที่แน่นอน เนื่องจากไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าการแพร่ระบาดของโรคจะสิ้นสุดลงเมื่อใด จึงส่งผลให้สถานบันเทิงต้องปิดไปจนกว่าจะได้รับอนุญาตจากจังหวัดให้เปิดบริการ ซึ่งผลกระทบที่ตามมา คือ พนักงานที่อยู่ในสถานบันเทิงรู้สึกถึงความไม่มั่นคงในการทำงาน จึงเริ่มมองหาอาชีพใหม่ที่มั่นคงกว่า ดังที่ผู้สัมภาษณ์คนที่ 5 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2566 กล่าวว่า “พี่เป็นพนักงานเสิร์ฟที่นี่เป็นอาชีพหลัก รายได้ประมาณ 9,000 – 12,000 บาท แต่พอโควิดมา ห้องอาหารก็ถูกสั่งปิด ช่วงแรก ๆ ก็ได้รับเงินเดือน แต่หลังจากนั้นประมาณ 5 เดือน ก็ถูกเลิกจ้าง และมีอยู่ช่วงสั้น ๆ ที่ห้องอาหารเปิดอีกครั้งก็กลับมาทำงาน แต่สักพักก็ต้องหยุดงานอีก และถูกปิดยาว ทั้งที่เราวางแผนไว้ว่าจะทำงานที่นี่อีกประมาร 5 ปี ก็จะ

ลาออกไปทำอาชีพส่วนตัว แต่ก็มาถูกปิดอีกรอบสองยาวเลย จนพี่ไม่สามารถรอได้ เพราะค่าใช้จ่ายเรายังมีอยู่ในทุก ๆ เดือน เลยตัดสินใจหางานใหม่ทำและไม่กลับไปเป็นพนักงานเสิร์ฟที่นั้นแล้ว”

2.4 ผลการวิเคราะห์ผลกระทบด้านการบังคับใช้กฎหมาย

2.4.1 ด้านการช่วยเหลือเยียวยาจากภาครัฐ

ผลวิจัยเชิงปริมาณ จากการวิเคราะห์ระดับผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 83 คน พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 1.95, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามารถเรียงระดับผลกระทบจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความพึงพอใจต่อการช่วยเหลือเยียวยาจากภาครัฐ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2.02, S.D. = 0.85) และเงินช่วยเหลือเยียวยาจากภาครัฐเพียงพอต่อการดำรงชีวิตต่อเดือน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 1.89, S.D. = 0.73) ตามลำดับ

ผลวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิง จำนวน 6 คน พบว่ามีความพึงพอใจต่อการช่วยเหลือเยียวยาจากภาครัฐน้อยมาก ซึ่งหลังจากที่เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้ประกันตนตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 จะได้รับเงินเยียวยาจากสิทธิประกันสังคม กรณีว่างงานตามมาตรา 33 ซึ่งเป็นเงินที่ผู้ประกันตนนำส่งเงินสมทบกับนายจ้าง โดยเงินชดเชย 50% ของเงินเดือน ไม่เกิน 15,000 บาท อีกส่วนหนึ่งจะเป็นผู้ที่ไม่ได้เป็นผู้ประกันตนตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 จะได้รับเงินช่วยเหลือเยียวยาจากรัฐบาลภายใต้โครงการ “เราไม่ทิ้งกัน” จำนวน 5,000 บาทต่อเดือน ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้รับเงินช่วยเหลือเยียวยาจากภาครัฐเห็นว่าไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต เนื่องจากเงินเยียวยาดังกล่าวไม่ได้รับตลอดช่วงเวลาที่เกิดสถานการณ์หรือตลอดเวลาที่ต้องหยุดงาน นอกจากนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะไม่ได้รับการช่วยเหลือเยียวยาจากมาตรการของภาครัฐ เนื่องจากเป็นลักษณะของอาชีพที่ไม่เอื้อต่อการที่นายจ้างจะแจ้งเป็นผู้ประกันตน เช่น ตำแหน่งพนักงานเสิร์ฟที่มีผู้ทำงานไม่แน่นอน ไม่ประจำ นายจ้างจึงให้พนักงานที่สมัครใจเท่านั้นที่จะแจ้งขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกันตน หรือกรณีพนักงานที่เป็นผู้มีรายได้น้อยทำให้รายได้ไม่เพียงพอที่จะหักเงินบางส่วนเพื่อสมทบกับนายจ้าง จึงไม่ได้เป็นผู้ประกันตนตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 และบางส่วนไม่ได้เป็นผู้ประกันตน และไม่ทราบแหล่งข้อมูลในการช่วยเหลือเยียวยา จึงไม่ได้รับการช่วยเหลือเยียวยาจากมาตรการต่าง ๆ ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญระบุว่า

ผู้สัมภาษณ์คนที่ 3 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2566 กล่าวว่า “พอหยุดงาน พี่ก็ยื่นเรื่องขอเงินชดเชยจากประกันสังคม แต่ก็ได้ไม่กี่เดือน ทั้งที่เราหยุดงานยาวเป็นปีสองปี ซึ่งมันก็ไม่เพียงพอหรอก เพราะค่าครองชีพมันสูงขึ้น ที่สำคัญพี่เห็นว่าเงินชดเชยจากประกันสังคมมันคือเงินเก็บของเราเอง รัฐบาลไม่ได้ให้ฟรี ๆ ต่างจากคนที่ไม่มีประกันสังคม พวกเขาถึงได้เงินเยียวยาจากรัฐบาลจริง ๆ”

ผู้สัมภาษณ์คนที่ 4 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2566 กล่าวว่า “หนูไม่มีประกันสังคม แต่ดีที่ช่วงโควิดผู้นำชุมชนในหมู่บ้านออกสำรวจข้อมูลผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับสถานบันเทิงที่ได้รับผลกระทบ หนูจึงได้ไปลงทะเบียนและได้รับเงินเยียวยาในส่วนนั้น แต่ก็ได้เพียงเดือนเดียวเท่านั้น ไม่ได้ได้ตลอดเวลาที่ต้องหยุดงาน ซึ่งถ้าจะถามว่า 5,000 บาท มันเพียงพอต่อการใช้ชีวิตในแต่ละเดือนไหม มันก็ไม่พอหรอกพี่ ไหนจะค่าอยู่ ค่ากิน ค่างวดรถ หยุดงานแต่ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ มันไม่ได้หยุดไปด้วยค่ะ แต่ก็มี

เพื่อน ๆ ในวงการเดียวกันอีกหลายคนที่ไม่ได้รับเงินเยียวยา เนื่องจากเขาไม่ได้ทำงานประจำที่ร้าน จึงไม่มีนายจ้างรับรองให้ ก็เสียโอกาสนี้ไปเลย ทำให้เห็นว่าการเยียวยาจากรัฐบาลไม่ครอบคลุม ไม่ทั่วถึง”

ผู้สัมภาษณ์คนที่ 1 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2566 กล่าวว่า“ช่วงที่มีการระบาดรอบแรก กลุ่มของพวกพี่ต้องพากันรวมตัวกันยื่นหนังสือและทำแบบฟอร์มกันขึ้นมาเอง เพื่อยื่นไปที่สมาคมผู้ประกอบธุรกิจสถานบันเทิงเพื่อขอเงินช่วยเหลือเยียวยา หลังจากนั้นก็มีข่าวว่าพวกวงดนตรีนักร้องกลุ่มต่าง ๆ ยื่นหนังสือถึงนายกเพื่อให้ออกมาช่วยเหลือ ถึงได้เงินเยียวยา แต่หลายคนก็ไม่ได้รับเงินในส่วนนี้ เพราะเขาไม่รู้ช่องทางก็มี ทั้ง ๆ ที่รัฐบาลสั่งปิดสถานบันเทิงเอง แต่ไม่มองถึงผลกระทบกับคนที่ทำงานเกี่ยวกับสถานบันเทิงเลย ที่สำคัญมันไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือนของเราอยู่แล้วครับ”

2.4.2 ด้านประสิทธิภาพของการบังคับใช้มาตรการ

ผลวิจัยเชิงปริมาณ จากการวิเคราะห์ระดับผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 83 คน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.94, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามารถเรียงระดับผลกระทบจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบังคับใช้มาตรการของจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการดำเนินชีวิตของท่าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.42, S.D. = 0.91) และการบังคับใช้มาตรการของจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและช่วยลดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด 19 ได้อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2.47, S.D. = 0.73) ตามลำดับ

ผลวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิง จำนวน 6 คน พบว่า ถึงแม้ว่าภาครัฐจะมีคำสั่งหรือมาตรการให้ปิดสถานบันเทิงเพราะเห็นว่าเป็นแหล่งของการแพร่ระบาดของโรค แต่การบังคับใช้มาตรการก็ไม่ได้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพหรือช่วยให้สถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ลดลง เนื่องจากยังมีอีกหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อการแพร่ระบาดของโรค เช่น การเดินทางของแรงงานจากกรุงเทพหรือต่างจังหวัดที่เดินทางกลับบ้านที่จังหวัดกาฬสินธุ์ เนื่องจากกรุงเทพล็อกดาวน์หรือห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ ที่ยังคงเปิดบริการได้ ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งของการแพร่ระบาด ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จึงเห็นว่าการบังคับใช้มาตรการดังกล่าวไม่ได้ช่วยให้การแพร่ระบาดลดลง แต่ก็เข้าใจในสถานการณ์ว่าการแพร่ระบาดส่วนหนึ่งก็มาจากสถานบันเทิง ซึ่งเป็นพื้นที่ปิดและคนรวมตัวกันหนาแน่น จึงมีความจำเป็นต้องควบคุม และการสั่งปิดโดยไม่มีระยะเวลาแน่นอนชัดเจนก็ได้ส่งผลกระทบต่อผู้ที่ทำงานในสถานบันเทิงเป็นอย่างมาก ดังนั้น ในอนาคตหากเกิดการแพร่ระบาดอีกครั้ง ภาครัฐควรจะมีมาตรการรองรับผลกระทบในด้านนี้ด้วย ไม่ควรจะปล่อยให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรการต้องเผชิญกับปัญหาเช่นนี้เอง นอกจากนั้นแล้ว ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าการบังคับใช้มาตรการซึ่งห้ามออกจากบ้านในเวลากลางคืนในช่วงที่มีการล็อกดาวน์ หรือการสั่งปิดสถานบันเทิงเป็นเหมือนการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการใช้ชีวิตของประชาชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากบางอาชีพไม่สามารถหยุดงานตามมาตรการได้ เพราะหากหยุดงานก็จะไม่มีรายได้ในการดำรงชีวิต ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญระบุว่า

ผู้สัมภาษณ์คนที่ 1 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2566 กล่าวว่า “ถ้าถามว่าปิดสถานบันเทิงแล้วมันดีขึ้นไหม ถ้ามองในแง่ของการลดการแพร่ระบาด มันก็ถือว่าช่วยลดการแพร่ระบาดได้ในระดับหนึ่ง แต่มันก็มีข้อเสียอยู่เยอะเหมือนกัน เพราะถ้าไม่ทำงานแล้วพวกเราจะเอาเงินที่ไหนใช้ ไม่ให้ออกจากบ้าน ปิดตลาด แล้วเราจะหาอาหารได้จากไหน ของในห้างที่เปิดอยู่ก็ราคาค่อนข้างสูง ทำไม

รัฐบาลไม่มีวิธีที่ดีกว่านี้ เช่น การให้เงินเยียวยาควรให้ตลอดเวลาที่เราต้องหยุดงาน ให้อย่างทั่วถึง เพราะได้รับผลกระทบทุกคน แต่ก็เข้าใจว่าเป็นไปได้ยากนะ”

ผู้สัมภาษณ์คนที่ 2 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2566 กล่าวว่า “ก่อนที่จะมีโควิด เคยใช้ชีวิตแบบง่าย ๆ สบาย ๆ ไม่ต้องสวมหน้ากากอนามัย ไม่ต้องใช้เจลแอลกอฮอล์ จะออกจากบ้านตอนไหน กลับกี่โมงก็ได้ สำหรับพวกเราที่ใช้ชีวิตกลางคืน หลังปิดร้านเลิกงาน เรายังสามารถไปหาที่นั่งต่อเพื่อพักผ่อนได้ หรือบางทีก็กลับเช้าเลย เพราะปกติกว่าจะเคลียร์ลูกค้าเสร็จ เก็บร้านปิดร้านก็เกือบตีสาม แต่พอมีโควิดไปไหนก็ต้องใส่หน้ากาก พอไม่ใส่ก็กลายเป็นถูกสังคมรังเกียจ จะทำอะไรก็ถูกห้ามไปหมด ไปไหนมาไหนก็ต้องรีบกลับ ทำให้ชีวิตเหมือนถูกจำกัดสิทธิ ถูกบังคับทั้ง ๆ ที่บางอย่างมันเกินความจำเป็น เช่น การเว้นระยะห่าง การจัดโต๊ะภายในร้าน มันดูยุ่งยากไปหมด เหมือนชีวิตมันไม่มีอิสระอย่างที่เคยเป็น”

ผู้สัมภาษณ์คนที่ 4 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2566 กล่าวว่า “ก่อนโควิดมา ตอนกลางคืนหนูร้องที่ตะวันแดง ตอนกลางวันหนูไปร้องเพลงตามรถแห่ ซึ่งมีงานจ้างเกือบทุกวัน พอโควิดมาพวกรถแห่ก็ถูกสั่งให้งด ทำงานไม่ได้ ห้ามทุกอย่าง เหมือนเราถูกจำกัดสิทธิในการทำมาหากิน ถูกจำกัดอิสระในการใช้ชีวิต แล้วที่สำคัญมันเป็นอาชีพเราที่ได้รับผลกระทบมาก ๆ”

สรุปและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สะท้อนความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างว่าการบังคับใช้มาตรการ ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิงในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะพบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับผลกระทบด้านเศรษฐกิจมากที่สุด เนื่องจากการปิดสถานบันเทิงทำให้ผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิงไม่สามารถทำงานได้ ต้องหยุดงานอย่างกะทันหัน เมื่อต้องหยุดงาน ผลที่ตามมาเป็นอันดับแรกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คือ รายได้ในการดำรงชีวิตลดลงหรือไม่มีรายได้ ขณะเดียวกันค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพก็สูงขึ้นตามไปด้วย เนื่องจากในระหว่างการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 มีค่าใช้จ่ายในการซื้ออุปกรณ์สำหรับป้องกันตนเองจากการติดเชื้อโรคดังกล่าว เช่น หน้ากากอนามัย เจลแอลกอฮอล์ล้างมือ สเปรย์แอลกอฮอล์ รวมไปถึงชุดตรวจ ATK นอกจากนั้น ในช่วงดังกล่าว ยังทำให้กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งไม่มีรายได้จากการทำงานต้องนำเงินเก็บมาใช้จ่ายในระหว่างที่ไม่ได้ทำงาน หรือต้องหยิบยืมเงินจากญาติพี่น้อง หรือมีการกู้หนี้นอกระบบ ทำให้มีหนี้สินเพิ่มขึ้นอีกด้วย

ลำดับต่อมาคือ ผลกระทบด้านสังคม เมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคทำให้กลุ่มตัวอย่างต้องหยุดงานโดยไม่มีกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน แต่เมื่อมีการผ่อนปรนมาตรการให้มีการเปิดสถานบันเทิงในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ กลุ่มตัวอย่างก็ต้องปรับตัวไปตามสถานการณ์ เช่น ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงาน มีขั้นตอนในการทำงานที่เพิ่มขึ้น รวมไปถึงต้องทำงานด้วยความระมัดระวัง นอกจากนี้ การบังคับใช้มาตรการยังส่งผลให้ต้องปรับเปลี่ยนเวลาทำงานจากปกติและปรับเปลี่ยนรูปแบบของการให้บริการ เนื่องจากต้องเผื่อเวลาในการทำความสะอาดร้าน และติดตั้งอุปกรณ์ในการคัดกรองผู้มาใช้บริการ หรือการจัดโต๊ะตามมาตรการที่กำหนด รวมไปถึงการสั่งปิดสถานบันเทิงโดยไม่มีกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน กลุ่มตัวอย่างต้องหาอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ และมองหาอาชีพใหม่ที่มีความมั่นคงกว่าการทำงานในสถานบันเทิง

สำหรับผลกระทบด้านการบังคับใช้กฎหมาย กลุ่มตัวอย่างมองว่าการช่วยเหลือเยียวยาจากมาตรการของรัฐบาลไม่ครอบคลุมและทั่วถึง ผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิงจึงมีความพึงพอใจต่อมาตรการช่วยเหลือเยียวยาในระดับน้อย เนื่องจากไม่ได้รับความช่วยเหลือเยียวยาอย่างถ้วนหน้า ทั้งเงินช่วยเหลือเยียวยาที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตและไม่ครอบคลุมตลอดระยะเวลาของการบังคับใช้มาตรการ นอกจากนั้น กลุ่มตัวอย่างยังเห็นว่าการบังคับใช้มาตรการไม่ได้ทำให้สถานการณ์การแพร่ระบาดในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ลดน้อยลงได้ เนื่องจากแม้จะปิดสถานบันเทิงแต่ยังมีสถานที่อีกหลายแห่งและปัจจัยอีกหลายอย่างที่ทำให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ได้เช่นกัน การปิดสถานบันเทิงจึงไม่ใช่มาตรการที่ช่วยลดการแพร่ระบาดของโรคได้ และมองว่ามาตรการไม่มีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นยังเห็นว่าการบังคับใช้มาตรการซึ่งสร้างเงื่อนไขในการดำเนินชีวิต ทำให้ไม่สามารถทำงานได้ตามปกติสุขยังเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการดำรงชีวิตอีกด้วย

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ผลกระทบของการบังคับใช้มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของจังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิงในเขตอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์” แสดงให้เห็นว่า ในสถานการณ์ของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รัฐบาลไทยได้ออกกฎหมายหรือกำหนดมาตรการในรูปแบบของกลไกรัฐทางด้านการปราบปรามกดขี่ (repressive state power) อันเป็นกลไกรัฐส่วนที่ทำหน้าที่ใช้ความรุนแรงเพื่อเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนสังคมและควบคุมให้คนในสังคมให้ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล เช่น การประกาศใช้สถานการณ์ฉุกเฉินทั่วราชอาณาจักร ซึ่งเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการดำรงชีวิต โดยห้ามมิให้ออกนอกเคหะสถานในเวลาที่กำหนด การห้ามมิให้เดินทางข้ามเขตจังหวัด ห้ามการรวมตัวจัดกิจกรรมเป็นกลุ่ม รวมไปถึงการสั่งปิดสถานบันเทิง หรือสถานที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรค ซึ่งเป็นการควบคุมมิให้ประชาชนดำเนินกิจการ หรือประกอบอาชีพตามปกติ นอกจากนั้น รัฐบาลยังได้ใช้กลไกทางด้านอุดมการณ์ (ideological state apparatus) ควบคู่ไปกับกลไกรัฐทางด้านการปราบปรามกดขี่ โดยการสร้างชุดความคิด การปลูกฝังค่านิยม หรือการรณรงค์ เพื่อให้นโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ ถูกขับเคลื่อนในรูปของข้อมูลข่าวสาร สร้างการรับรู้ให้กับประชาชน วัฒนธรรม และปลูกฝังแนวคิดผ่านโรงเรียน เช่น การรณรงค์ให้หยุดเชื้อเพื่อชาติ การ Work From Home หรือการใช้ชีวิตแบบ New Normal เพื่อให้แนวคิดหรือชุดความคิดเกี่ยวกับโรคดังกล่าวถูกแทรกซึมเข้าไปอยู่ในจิตสำนึกและวิถีชีวิตของประชาชน โดยไม่มีผู้ขัดขืนหรือโต้แย้ง และกลายเป็นวิถีชีวิตหรือแนวปฏิบัติใหม่ในสังคม

แม้ว่าการใช้อำนาจผ่านกลไกของรัฐดังกล่าวจะได้รับการตอบสนองจากประชาชนเป็นอย่างดีและส่งผลให้มาตรการของภาครัฐขับเคลื่อนไปได้ดี แต่ในอีกด้านหนึ่งก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าการบังคับใช้มาตรการในสถานการณ์ดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ประชาชนด้วยเช่นกัน ซึ่งการศึกษาวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้มาตรการในการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรควิด 19 ของจังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิงในพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่เป็นกลุ่มอาชีพที่ได้รับผลกระทบจากการปิดสถานบันเทิง ตามมาตรการของรัฐบาลในสถานการณ์ดังกล่าว โดยได้นำมาอธิบายผ่านกรอบแนวคิดเรื่องผลกระทบของดาย (Dye.

1982 : 19 อ้างถึงใน พิเชษฐ์ คนซื่อ:2557:9) ตามแง่มุมของเนื้อหาของผลกระทบ จำนวน 3 ด้าน โดยผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปราย ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ การบังคับใช้มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของจังหวัดกาฬสินธุ์ ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิงด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นผลมาจากการบังคับใช้มาตรการโดยการสั่งปิดสถานบันเทิงในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นการสั่งปิดแบบกะทันหันและไม่มีกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนแน่นอน ทำให้ผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิงต้องหยุดงานหรือว่างงานอย่างกะทันหัน เมื่อไม่สามารถทำงานได้ตามปกติจึงทำให้รายได้ในการเลี้ยงชีพลดลง แต่ก็ยังมีค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพเพิ่มมากขึ้น ทั้งจากค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพตามปกติและค่าใช้จ่ายในการซื้ออุปกรณ์ในการป้องกันตนเองจากโรคโควิด 19 นอกจากนั้น ในระหว่างที่ไม่สามารถทำงานได้ ผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิงต้องนำเงินเก็บออกมาใช้จ่าย ทั้งยังต้องมีการกู้ยืมเงินจากแหล่งอื่น ๆ เพื่อประคับประคองชีวิตในช่วงที่ไม่สามารถทำงานได้ จึงทำให้เกิดหนี้สินเพิ่มขึ้นในช่วงที่มีสถานการณ์แพร่ระบาดและอยู่ในระหว่างบังคับใช้มาตรการ สอดคล้องกับงานวิจัยของทยากร สุวรรณภูมิ และปราการ ใจดี (2564) ซึ่งได้ทำการศึกษา เรื่อง ผลกระทบโควิด 19 ต่ออาชีพนักดนตรีกลางคืนในจังหวัดเชียงใหม่และลำปาง พบว่า การสั่งปิดสถานบันเทิงส่งผลให้รายได้ของอาชีพนักดนตรีลดลง และนักดนตรีบางคนต้องนำเครื่องดนตรีของตนไปขายหรือจำนำเปลี่ยนเป็นตัวเงินเพื่อนำมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวันและบางคนต้องเปลี่ยนอาชีพ นอกจากนั้น งานวิจัยของธิดาพร สันดี (2564) ซึ่งได้ทำการศึกษา เรื่อง ผลกระทบและการปรับตัวในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ในกลุ่มอาชีพนักดนตรี พบว่า นักดนตรีได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด 19 ในด้านการทำงาน การดำรงชีวิต ความเป็นอยู่ โดยเฉพาะภาระค่าใช้จ่าย และต้องปรับตัวในวิถีชีวิตแบบใหม่ ซึ่งผลกระทบด้านรายได้ที่ลดลงเป็นประเด็นหลัก ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้สะท้อนถึงความเปราะบางเชิงโครงสร้างของแรงงานสถานบันเทิงที่สูงกว่าแรงงานทั่วไป โดยเป็นอาชีพที่ถูกปิดเป็นกลุ่มแรกและเปิดเป็นกลุ่มสุดท้าย

ด้านสังคม การบังคับใช้มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของจังหวัดกาฬสินธุ์ ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิงด้านสังคมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการบังคับใช้มาตรการโดยการสั่งปิดสถานบันเทิงในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ทำให้ผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิงต้องหยุดกิจการหรือไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ทั้งเมื่อมีการอนุญาตให้มีการเปิดสถานบันเทิงได้ในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดลดลง ผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิงต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงาน เช่น ต้องสวมหน้ากากอนามัยขณะทำงาน มีขั้นตอนในการทำงานเพิ่มเติม เช่น ต้องล้างมือด้วยแอลกอฮอล์ ต้องเช็คล้างทำความสะอาดด้วยแอลกอฮอล์ ทั้งยังต้องทำงานด้วยความระมัดระวัง การปรับเปลี่ยนเวลาการทำงานจากเดิม มีรูปแบบของการทำงานที่เปลี่ยนไป และยังต้องต้องประกอบอาชีพที่สองหรือประกอบอาชีพเสริมเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น นอกจากนั้น การบังคับใช้มาตรการที่ไม่มีการกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนทำให้ผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิงไม่สามารถคาดเดาได้ว่าจะสามารถกลับมาประกอบอาชีพได้เมื่อใด จึงทำให้รู้สึกไม่มีความมั่นคงในอาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของธิดาพร สันดี (2564) ซึ่งได้ทำการศึกษา เรื่อง ผลกระทบและการปรับตัวในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ในกลุ่มอาชีพนักดนตรี พบว่า นักดนตรีได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด 19 ต้องปรับตัวในวิถีชีวิตแบบ

ใหม่ การปิดสถานบันเทิงหรือปิดกิจการในสถานที่ที่นักดนตรีไปทำงาน การว่างงานของนักดนตรีทำให้ขาดรายได้หรือรายได้ไม่เพียงพอในการดำรงชีวิต ต้องหางานเพิ่ม หรือสร้างอาชีพเสริมอื่น เรียกว่าอาชีพที่สอง อีกทั้งงานวิจัยของเสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์ และคณะ (2563) ซึ่งได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบทางสังคมจากการแพร่ระบาดของโรคเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และวิกฤตเศรษฐกิจ พบว่า การบังคับใช้มาตรการเพื่อรับมือกับโควิด-19 และลดการแพร่ระบาดของโรค ด้วยการใช้พระราชกำหนดฉุกเฉินทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2563 ซึ่งมีการห้ามการเดินทาง และบังคับใช้เคอร์ฟิว รวมไปถึงการปิดห้างสรรพสินค้า สถานที่สาธารณะ สถานประกอบการที่มีความเสี่ยงสูงต่อการแพร่กระจายโรคไวรัสโควิด 19 ส่งผลกระทบทั้งทางตรงทางอ้อมต่อประชาชน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และความมั่นคงในชีวิต และเมื่อหลังจากมีการคลายล็อกดาวน์แล้ว ผลกระทบยังคงอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการลดลงของรายได้ การตกเกณฑ์เป็นคนจนใหม่ การตกงาน การเป็นหนี้ต่าง ๆ ไม่มีแนวโน้มว่าจะกลับไปเป็นเหมือนเดิม ระดับก่อนที่มีการระบาดก่อนการล็อกดาวน์ได้ ทั้งนี้ จะเห็นว่าการวิจัยครั้งนี้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไม่เพียงศึกษาผลกระทบเฉพาะช่วงมาตรการควบคุมโรค แต่ยังสะท้อนถึงผลกระทบต่อเนื่องหลังยกเลิกมาตรการ (Long-term Impact) ได้แก่ หลังยกเลิกมาตรการ แรงงานยังมีรายได้ลดลง มีหนี้สินเพิ่มขึ้น ต้องหารายได้เสริม พฤติกรรมการทำงานต้องปรับตัวถาวร เช่น ต้องสวมหน้ากาก หรือมีขั้นตอนการทำงานเพิ่มขึ้นตลอดเวลา อันจะนำไปสู่แนวคิดการพัฒนามาตรการควบคุมโรคที่ต้องมีความสมดุล เพื่อไม่ให้ด้านสาธารณสุขทำลายความมั่นคงทางอาชีพของประชาชนบางกลุ่ม และสะท้อนให้เห็นว่าผลกระทบด้านสังคมไม่ใช่เพียงพฤติกรรมการทำงาน แต่รวมถึงความสัมพันธ์ในครอบครัว ความเครียด ความกังวล และการเปลี่ยนสถานะทางสังคมของแรงงานด้วย นอกจากนั้น การที่สังคมมองว่าสถานบันเทิงเป็นแหล่งอบายมุข หรือพื้นที่เสี่ยง นั้น ส่งผลให้คนกลุ่มนี้ถูกตีตรา (Stigmatization) และทำให้การเรียกร้องสิทธิ์หรือการได้รับความช่วยเหลือเป็นไปได้ยากกว่าอาชีพอื่น

ด้านการบังคับใช้มาตรการและการเยียวยาของรัฐ ผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิงมีความพึงพอใจต่อการบังคับใช้มาตรการและการเยียวยาของรัฐ เกี่ยวกับการบังคับใช้มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของจังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้ อาจเนื่องจากเมื่อมีการบังคับใช้มาตรการในการปิดสถานบันเทิงทำให้ผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิงต้องหยุดงาน ไม่มีรายได้ในการเลี้ยงชีพ และเมื่อมีการช่วยเหลือเยียวยาจากโครงการต่าง ๆ ของรัฐที่ออกมาในช่วงที่มีการแพร่ระบาด เช่น โครงการ “เราไม่ทิ้งกัน” จำนวน 5,000 บาทต่อเดือน หรือสิทธิชดเชยเยียวยาจากสิทธิประกันสังคม นั้น ยังมีผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิงที่ได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรการยังไม่ได้รับการการช่วยเหลือเยียวยาจากภาครัฐ ทั้งยังเห็นว่าเงินช่วยเหลือเยียวยาจากภาครัฐไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตต่อเดือน และไม่ครอบคลุมตลอดระยะเวลาที่มีการบังคับใช้มาตรการ นอกจากนั้น ยังเห็นว่าการบังคับใช้มาตรการของจังหวัดกาฬสินธุ์ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และไม่ได้ช่วยทำให้ลดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด 19 ได้ โดยที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า สถานบันเทิงมิได้เป็นเพียงแหล่งของการแพร่ระบาดอย่างเดียว แต่ยังมีห้างสรรพสินค้าหรือสถานที่อื่น ๆ ที่ไม่ได้อยู่ในบังคับของมาตรการด้วย รวมทั้งปัจจัยภายนอกอื่น ๆ ก็เป็นสาเหตุของการแพร่ระบาดของโควิด 19 ได้เช่นเดียวกัน และเป็นความล้มเหลวของกลไกปราบปรามของรัฐที่เน้นแต่การบังคับใช้กฎหมาย โดยขาดการมีส่วนร่วมและการเยียวยาที่สัมพันธ์กับผลกระทบจริง

นอกไปจากนั้นแล้ว ประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยค้นพบจากงานวิจัยนี้ คือ การที่ผู้ประกอบอาชีพในสถานบันเทิงซึ่งถือเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากการบังคับใช้มาตรการดังกล่าวถูกมองว่าเป็นต้นตอของการแพร่ระบาดมากกว่าการเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากมาตรการ จึงเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้กลุ่มอาชีพดังกล่าวไม่ได้รับการช่วยเหลือเยียวยาจากภาครัฐตามสัดส่วนที่เหมาะสมอย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรการของรัฐ

จากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า การบังคับใช้มาตรการในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของรัฐบาล ได้ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับสถานบันเทิงทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการบังคับใช้กฎหมาย การดำเนินนโยบายหรือการกำหนดมาตรการใด ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง ภาครัฐไม่ควรดำเนินการเฉพาะมาตรการที่เน้นการบังคับควบคุมการดำเนินชีวิตของประชาชนเท่านั้น หากแต่ควรต้องตระหนักถึงความเท่าเทียมและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับประชาชนในทุกกลุ่ม และเมื่อมีการบังคับใช้มาตรการ ภาครัฐจะต้องมีแนวทางในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับทุกกลุ่มอาชีพด้วย เช่น การขึ้นทะเบียนแรงงานนอกระบบ ภาครัฐควรมีฐานข้อมูลนักดนตรีหรือพนักงานบริการที่ชัดเจน เพื่อให้จ่ายเงินเยียวยาได้ทันทีโดยไม่ต้องรอการพิสูจน์สิทธิ์ กองทุนเยียวยาเฉพาะหน้าสำหรับกลุ่มอาชีพที่มีความเสี่ยงสูงที่จะถูกสั่งปิดเป็นอันดับแรกเมื่อเกิดวิกฤต

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

หากครั้งต่อไปมีการวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการบังคับใช้มาตรการในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หรือการวิจัยผลกระทบที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับสถานการณ์ดังกล่าว ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างแรงงานสถานบันเทิงที่มีประกันสังคมกับไม่มีประกันสังคม เพื่อให้เห็นความต่างของการเข้าถึงสวัสดิการรัฐชัดเจนขึ้น หรือการศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างจังหวัดที่เน้นการท่องเที่ยวกับจังหวัดที่เป็นเมืองเศรษฐกิจท้องถิ่น เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของรูปแบบของผลกระทบ

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรค. (2564). *สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มาตรการสาธารณสุขและปัญหาการป้องกันควบคุมโรคในผู้เดินทาง*. Chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://ddc.moph.go.th/uploads/files/2017420210820025238.pdf.

กรมควบคุมโรค. (2564). *รายงานผลการทบทวนสถานการณ์โรคโควิด-19 และมาตรการควบคุมป้องกันในระดับโลกและในประเทศไทย*. chrome-

extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/
https://www.ddc.moph.go.th/uploads/publish/1203820211217034553.pdf.

ทยากร สุวรรณภูมิ และปราการ ใจดี. (2564). ผลกระทบโควิด 19 ต่ออาชีพนักดนตรีกลางคืน ในจังหวัดเชียงใหม่และลำปาง. *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 9(1).http://www.human.lpru.ac.th/husocojs/index.php/HUSOCReview/article/view/212/147.

ธิดาพร สันดี. (2564). ผลกระทบและการปรับตัวในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ในกลุ่มอาชีพนักดนตรี. *วารสารจันทรเกษมสาร*, 27(2), 298-316. https://li01.tci-thaijo.org/index.php/crujournal/article/view/251381/173276.

ประกาศคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดกาฬสินธุ์ ฉบับที่ 2/2563 ลงวันที่ 20 มีนาคม 2563 เรื่อง มาตรการการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จังหวัดกาฬสินธุ์

พิเชษฐ์ คนซื่อ. (2557). *ผลกระทบของบ่อนการพนันบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาในอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี* [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี].

เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์, ธรรมวิทย์ เทอดอุดมธรรม, พราวภวินทร์ พักตร์ธนาปกรณ์, พัชราภรณ์ ศอกจะบก. (2563). *ผลกระทบทางสังคมจากการแพร่ระบาดของโรคเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และวิกฤตเศรษฐกิจ*. สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. https://hdl.handle.net/20.500.14156/587448.

ศูนย์อำนวยการต้านโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 จังหวัดกาฬสินธุ์. (2563). *สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 วันที่ 19 มีนาคม 2563*. https://kalasin.go.th/t/index.php/th/covid-19.html?start=914ILO.(2020a.) COVID-19 and the world of work: Impact and policy responses, 18 March 2020.

Natchaphon B. (2564*). "ล็อกดาวน์" คืออะไร การปิดประเทศ หรือปิดเมือง มาตรการนี้มีผลดีและผลเสียอะไรบ้าง?*. https://www.sanook.com/campus/1399731/